

naturoplevelser efterår-vinter 2011/2012

Praktiske oplysninger

Hvem kan deltage?

Turene er for alle, børn såvel som voksne, lokale og turister. Turene er normalt 2-5 km og tager som regel 2-3 timer.

Skal jeg tilmelde mig før turen og hvad koster det?

Turene kræver ikke tilmelding og det er gratis at deltage, medmindre andet er nævnt i beskrivelsen af den enkelte tur.

Skal jeg have noget med på turen?

Godt fodtøj og påklædning alt efter årstid og vejrudsigt. Alle ture gennemføres uanset vejret. Vi drikker ofte en kop kaffe under eller efter turen - så husk også kaffen.

Kan min hund, barnevogn eller kørestol også være med?

I mange tilfælde kan de ikke, så ring for en sikkerheds skyld og forhør dig nærmere.

Vi er 15-20 mennesker - skal vi bare møde op?

Nej, ring til turlederen måske kan der anvises nogle andre muligheder.

Hvor kan jeg få mere at vide?

Ring eller mail til turleder eller arrangør.

Ideer?

Vil du gerne bidrage med arrangementer eller har du en god idé til et emne eller en lokalitet, er du velkommen til at kontakte sekretariatet for naturoplevelsesprogrammet:

Bente Hansen
Vejle Kommune, Økolariet
tlf. 7681 2059 – benlh@vejle.dk
eller
Rita Frost Balle,
Vejle Kommune, Teknik & Miljø
tlf. 7681 2444 – rifba@vejle.dk

Næste program for forår-sommer 2012 dækker perioden fra 1. maj til 30. september og forventes at være på gaden i uge 17.

Foto: Mads Fjeldsø Christensen

Lør. 1

Familiesvampetur i Munkebjerg Skov

Munkebjerg Skov er en af de flotteste af Vejle Kommunes skove. Turen starter med en kort introduktion til svampe, hvor vi kigger på de vigtigste grupper af spisesvampe og giftige svampe. Der er både løv- og nåletræer, i døde og levende udgaver i Munkebjerg Skov, hvilket gør det muligt at finde mange slags svampe.

Mødested mm.: Den første P-plads ved Munkebjerg Hotel kl. 14-16. Munkebjergvej 125.

Turleder: Lars Kromann-Larsen, tlf: 50571627, e-mail: ufferomer@gmail.com. Praktiske opl.: Medbring kurv og kniv. Arr.: Danmarks Naturfredningsforening, Vejle-Børkop Lokalkomite.

Lør. 1

Familie-svampetur til Hestedalen i Frederikshåb Plantage

Vi ser på svampe i den østlige del af Frederikshåb Plantage og sanddalen Hestedalen. Der samles spisesvampe og farvesvampe og vi ser på de andre svampearter og hører historier om dem. Under turen samler vi spisesvampe og farvesvampe og andre svampearter til udstilling på Store Svampedag på Haraldskær Avlsgård søndag. Efter turen vil det blive tilbudt at få kurve med spisesvampe kontrolleret og evt. sorteret. Smagsprøver kan man prøve på Store Svampedag. Arrangeret i samarbejde med "Æ Skur-rehat".

Mødested mm.: kl. 13 ved P-plads ved midtervej på Rygbjergvej, mellem Randbøl og Frederikshåb Plantage. Turleder: Naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 23640265, e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Praktiske opl.: Medbring svampekurv med avis i bunden, en urtekniv og evt. en lille børste. Arr.: Natur & Kultur Vejle v/ Peer Høgsberg.

Søn. 2

Søballegårds 25 års jubilæum

Kom og deltag i naturskolen Søballegårds 25-års jubilæum. Deltag i fejringen af en af landets ældste naturskoler. Se yderligere oplysninger i dagspressen.

Mødested mm.: kl. 10 Naturskolen Søballegård. Tørskindvej 93. Turleder: Naturskoleleder Lars Bo Nielsen, tlf: 25408589, e-mail: labni@nst.dk.

Søn. 2

Store svampedag i Vejle kommune. Haraldskær Avlsgård

Der vil blive indsamlet svampe om lørdagen fra ar-

rangementer på Munkebjerg og Frederikshåb plantage. Alle de svampearter, der blev fundet bringes med til Haraldskær avlsgård, hvor de bliver artsbestemt og registreret. På de enkelte ture vil man få noget at vide om svampelivet og de vigtigste spisesvampe. På avlsgården bliver svampene udstillet, så man får mulighed for at få kendskab til de mange svampearter. Der vil også blive lavet nogle svamperetter af elever fra Syddansk Erhvervsskole i Vejle, så man kan få smagsprøver. Kl. 14.00 vil der blive arrangeret en kort svampetur i gåafstand fra avlsgården.

Mødested mm.: kl. 12-17 Haraldskær Avlsgård Skibetvej 139, Skibet. Turleder: Naturvejleder Steen Hedrup, tlf: 76812052/ 40217830, e-mail: stehe@vejle.dk. Arr.: Økoloriet.

Søn. 2 Se på fugle ved Rands Fjord

På denne efterårsdag vil der være en del trækkende småfugle, flere arter af andefugle bl.a. taffel og troldænder, krik- og pibeænder, toppet lappedykker m.m. Fiskehejre, skarv, grågæs og gravænder, omkring 25 arter vil vi se på denne tur. Den første lokalitet ligger ved Egeskov Kirke, herefter kører vi til Egum, hvorfra vi går ad Fagerlien og den nye natursti mod Kiselgur gravene.

Mødested mm.: kl. 14-16 Egeskov Kirke. Vejlbym Kirkevej 55. Turleder: Preben Andersen, tlf: 75957977 e-mail: gre.pre@profibermail.dk.

Praktiske opl.: Varmt fodtøj og evt. en kikkert. Arr.: Fredericia Kommune.

Man. 3 Skumringstur rundt om Nørresø

Ved skumringstid er der stor aktivitet i naturen. De fleste fugle er ved at falde til ro, men netop nu vågner mange af skovens andre dyr. Vi kan måske være heldige at se eller høre råvildt, ugle, grævling og flagermus eller blot se sporene efter dem. Vi går igennem skoven og lytter til skumringens lyde. Naturvejlederen fortæller undervejs om de mange dyr, der lever i området ved Nørresø.

Mødested mm.: kl. 18.30 Vester Nebel Kirke. Koldingvej 45C, Vester Nebel. Turleder: Nanna Winbladh, tlf: 30352612, e-mail: nara@kolding.dk. Arr.: Kolding Ådal.

Tir. 4

Gå på tværs af Jylland på Kyst til Kyststien.

En cocktail af motion, fællesskab, natur og kultur

Den anden af 7 etaper. På turen fra øst til vestjylland kommer vi gennem landskaber med en rig og veksellende natur. Se www.kyst-til-kyststien.dk. 2. etape er fra Bindeballe købmandsgård til Klebæk Høje ved Bække. Vi skal nyde udsigten fra Runkenbjerg og Fortvad Bjerg, forbi Turbinesøen, Nybjerg Mølle og Tågelund plantage. Videre ad på den jyske hærvej. Ved målet tilbagetransport i bus. Med på turen er naturvejleder Peer Høgsberg. Medbring frokost og drikkevarer. Turen er på 15-20 km, vi går i roligt tempo og har rigtig god tid. 3. etape er den 26. oktober. Pris: 100 kr.

Mødested mm.: kl. 09.30-16.30 Bindeballe Station. Bindeballevej 101. Turlleder: Børge Lund og Bent Rask Thomsen, tlf: 75553468/61772755. Tilmelding: b.lund@me.com el. ph@vingstedcentret.dk
Praktiske opl.: Børge Lund og Peer Høgsbjerg.

Fre. 7

Natteliv i museumsskoven

Måske er vi heldige at se en grævling luske af sted for at finde aftensmad, måske hører vi en ugle tuder, eller måske ser vi andre af skovens nataktive beboere. Vi slutter omkring bålet i bålhytten. Turen er for børn med voksne, som har lyst og mod til at gå tur i den mørke skov og opleve, hvad der sker efter solnedgang. Pris: børn 15 kr. / voksne 40 kr. / pensionister og studerende 30 kr.

Mødested mm.: kl. 19.30-21.30 Give-Egnens Museum. Donneruplundvej 2.

Turlleder: Give-Egnens Museum, tlf: 75739375, e-mail: gem@gem.dk. Praktiske opl.: Husk påklædning efter vejret og medbring evt. en lommelygte.

Lør. 8

Hestevognstur i Bindeballeområdet

Nyd efterårsfarverne fra hestevognen. Poul og Conny samt deres to smukke fjordheste, Bølle og Buller, kører rundt i Bindeballeområdet. Turen gentages kl. 15.00 Turene gentages 15. og 22. oktober.

Pris: kr. 60/voksne, kr. 40/børn.

Mødested mm.: kl. 14 Bindeballe Købmandsgård. Bindeballevej 100. Turlleder: [visitVejle](http://visitvejle.dk), tlf: 76811925, e-mail: visitvejle@vejle.dk. Tilmelding: [VisitVejle](http://VisitVejle.dk), Praktiske opl.: Mødetid 15 min før afgang. Arr.: [VisitVejle](http://VisitVejle.dk).

Lør. 8

En bro - hvad skal vi tro?

Oplev den storslåede vikingetidsbro i Raving. Hør de nyeste forskningsresultater og de mange teorier om broens formål. Vi går en tur i området omkring broen, og går 2000 år tilbage i tiden til tilflugtsborgen, Troldborg Ring. Ikke egnet til barnevogne mv. Pris: 50 kr.

Mødested mm.: kl. 14 Ravingbroen og Raving Station, Ravingvej 25. Turleder: Arkæologisk naturvejleder Katrine Lewinsky Møestrup, tlf: 29216867, e-mail: katle@vejle.dk. Praktiske opl.: Medbring godt fodtøj. Arr.: Vejle Museum i Spindehallerne.

Søn. 9

Hestevognstur i Sønderskoven, Vejle

Nyd efterårsfarverne fra hestevognen. Poul og Conny samt deres to smukke fjordheste, Bølle og Buller, kører rundt i Sønderskoven. Turen gentages kl. 15.00. Turene gentages 16. og 23. oktober. Pris: kr. 60/voksne, kr. 40/børn.

Mødested mm.: kl. 14 Søndermarkshallen i Vejle. Søndermarksvej 119. Turleder: VisitVejle, tlf: 76811925, e-mail: visitvejle@vejle.dk.

Tilmelding: VisitVejle, Praktiske opl.: Mødetid 15 min før afgang. Arr.: VisitVejle.

EFTERÅRSFERIE

Lør. 15

Gå og gør en forskel – ECCO Walkathon i Kolding

Du kan vælge at gå 6 eller 10 kilometer gennem smukke omgivelser, og for hver kilometer du går, donerer ECCO 7,50 kr. til et af årets støtteprojekter. Akseltorv er start- og område for arrangementet – her vil Mek Pek tage os igennem dagens program, der byder på masser af underholdning, musik og aktiviteter. Kørestolsbrugere og forældre med barne- og klapvogne er velkomne til at deltage i ECCO Walkathon. Begge ruter er indrettet, så alle kan være med. Frivillige hjælpere vil stå langs hele ruten for hjælp undervejs. Pris: 50 kr.

Mødested mm.: kl. 09.30 Akseltorv. Arr: City Kolding, tlf: 75 53 13 11, e-mail: citychef@citykolding.dk.

Lør. 15

Æbledag i Spejdercenter Æbleskoven

Ta' familien med til Æbledagen. Udover pluk selv er der forskellige aktiviteter bl.a. lave æblemøst, bage pandekager, snobrød over bål, deltage i æblekagekonkurrencen. Pris for selvpluk: 30 kr. pr. æblepose og poserne udleveres. Vil du være med i æblekagekonkurrencen så medbring æblekage + opskrift. Kl. 14.30 er der bedømmelse, og vi spiser alle kagerne. Kaffe og sodavand kan købes. Arrangører: Danmarks Naturfredningsforening, Hedensted, Hedensted Kommune og Spejdercenter Æbleskoven.

Mødested mm.: kl. 10-16 Spejdercenter Æbleskoven, Strandvejen 51, Daugård Strand. Turleder: Annette Sørensen, tlf: 75650627 eller 28340627, e-mail: aks-loesning@post.tele.dk. Praktiske opl.: Medbring plastflasker/dunke, hvis du gerne vil have noget æblemøst med hjem.

Lør. 15

Svampetur og svampesuppe

Vi kører i egne biler til Frederikshåb Plantage og samler svampe, som vi tager med tilbage til museet. Her sorterer vi dem og laver suppe af de spiselige. Fra Randbøldal-Museet kører vi til Frederikshåb Plantage for at finde så mange forskellige slags svampe som muligt. Efter frokost undersøger vi svampene, og de uspiselige bliver sorteret fra de spiselige, som vi bruger til svampesuppe over bål. Pris: Børn gratis. Voksne 40 kr. (incl. entre til Randbøldal-Museet).

Mødested mm.: kl. 10-ca. 16 Randbøldal-Museet. Dalekildevej 1 A. Turleder: Peer Høgsberg, tlf: 23 64 02 65, e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Praktiske opl.: Husk praktisk beklædning, gerne en kurv og en skarp kniv og evt. en madpakke.

Lør. 15

Æbler og æblemøst

Turen gentages søndag, den 16. okt., tirsdag den 18. okt., onsdag den 19. okt., torsdag den 20. okt. og fredag den 21. okt.

I efterårsferien er det muligt at smage på de gamle æblesorter og være med til at lave æblemøst på en mostpresse efter model fra 1800-tallet. I museets æblelund er der over 20 forskellige gamle danske æblesorter, hver med sin smag.

For at få den mest velsmagende æblemost skal æblerne sorteres, skæres og stemples og til sidst presses i mostpresseren - et arbejde, der kræver mange hænder. Pris: alm. entré: børn-gratis/voksne-40 kr./pensionister og studerende-30 kr..
Mødested mm.: kl. 13.30-16.30 Give-Egnens Museum. Donneruplundvej 2. Turleder: Give-Egnens Museum, tlf: 75739375, e-mail: gem@gem.dk.

Søn. 16 Æblets dag for hele familien

Traditionen tro fejrer Trapholt at museet ligger midt i det, der engang var en æbleplantage. Kom og pres din egen æblejuice midt i kunsten! Under kyndig vejledning ved en naturvejleder kommer du og din familie til at lave jeres egne æbler om til friskpresset æblemost. Husk at medbringe æbler og flasker. Du kan også deltage i sjove æblelege og læse æblehistorier.

Gratis for børn under 18 år. Pris: 70 kr.

Mødested mm.: kl. 11-15 Trapholt. Æblehaven 23. Turleder: Naturvejleder fra Kolding Naturskole, tlf: 76 30 05 30, e-mail: kunstmuseum@trapholt.dk. Praktiske opl.: Husk flasker og æbler.

Søn. 16 En bro - hvad skal vi tro?

Oplev den storslåede vikingetidsbro i Ravningsbro. Hør de nyeste forskningsresultater og de mange teorier broens formål. Vi går en tur i området omkring broen, og går 2000 år tilbage i tiden til tilflugtsborgen, Troldborg Ring. Turen er ikke egnet til barnevogne mv. Pris: 50 kr.

Mødested mm.: kl. 14 Ravningsbroen og Ravnings Station. Ravningsvej 25. Turleder: Arkæologisk naturvejleder Katrine Lewinsky Moestrup, tlf: 29216867, e-mail: katle@vejle.dk.

Praktiske opl.: Medbring godt fodtøj. Arr.: Vejle Museum i Spinderihallerne.

Man. 17 Efterårsdage på Landbomuseet

Tir. 18

Naturvejlederen holder åbent i naturstuen og der er mulighed for flere aktiviteter. Lån en GPS og tag på løb i skoven, kværn dit eget mel til pandekagen og bag den over bålet. Du kan også fange

smådyr og se dem i stor forstørrelse i luppen.
Mødested mm.: kl. 10-15.30 Landbomuseet Kolding. Brødsgårdsvej 52, Harte. Turleder: Nanna Winbladh, tlf: 30352612, e-mail: nara@kolding.dk. Arr.: Kolding Ådal.

Tir. 18 Fæld et træ og snit en ske

Kan du snitte din egen ske? For hedebonden var det vigtigt at være dygtig til at snitte i træ, så man selv kunne lave de ting, der var brug for. Derfor tager naturvejleder Peer Høgsberg alle interesserede med på tur i museumsskoven for at fælde et træ. Tilbage på museet snittes træet til skeer, smøreknive eller pynteting. Pris: børn gratis, voksne 40 kr. pensionister og studerende 30 kr.

Mødested mm.: kl. 11.15-15.30 Give-Egnens Museum. Donneruplundvej 2. Turleder: Give-Egnens Museum, tlf: 75739375, e-mail: gem@gem.dk. Praktiske opl.: Turen i museumsskoven starter kl. 11.15. Det er også muligt at deltage i snittearbejdet, på museet senere på dagen.

Tir. 18 Røddernes Dag

Ons. 19

Oplev hvordan det gamle tærskværk kører i loen, plejlen er igang sammen med mange andre gamle maskiner. Fremstil en roelygte eller deltag i syltning og henkogning af afgrøder. Bag boller af mel fra Børkop Vandmølle. Der er salg af kaffe og hjemmebag.

Mødested mm.: kl. 10-15 Museumsgården Kringsminde. Kringsmindevej 9, Egeskov. Turleder: Karin Rahbek, tlf: 72105105, e-mail: Henning.moberg@fredericia.dk. Arr.: Museerne i Fredericia.

18/10 - Hestevognskørsel i Marielundsskoven 20/10 i efterårsferien

VISIT KOLDING

Oplev Marielundsskoven med løvfald og gyldne farver. Tidspunkt: Tirsdag, onsdag og torsdag kl. 14.00 og kl. 15.00 Pris: Voksne kr. 60,- Børn kr. 40,-. Pris: 40 kr og 60 kr.

Mødested mm.: kl. 14 og kl. 15 Naturskolen Marielund. Marielundsvej 20. Turleder: Visit Kolding, tlf: 76332100,

e-mail: info@visitkolding.dk. Tilmelding: Visit Kolding 76332100.

Ons. 19 Efterårsskov, svampe, vand – og forstørelsesværksted

Vejle
Museum

Meget af det liv man kan finde i skoven er i helt lille format. Derfor har vi stillet et forstørelsesværksted an, så vi virkelig kan se, hvad vi har fundet. Fra kl. 10 - ca. 12 går vi ud i skoven og finder nogle af de smådyr, svampe og andre vækster, som lever i skovbunden. Fundene tager vi med tilbage til museet, og efter frokost kan vi studere dem i mikroskop og blæse dem op på skærm eller lærred. Pris: Børn gratis. Voksne 40 kr. incl. entre til Randbøldal-Museet.

Mødested mm.: kl. 10-16 Randbøldal-Museet Dalekildevej 1A. Turleder: Regnar Larsen og Peer Høgsberg, tlf: 23640265, e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Praktiske opl.: husk gummistøvler, praktisk tøj og evt. madpakke. Arr.: Vejle Museum i Spinderihallerne.

Ons. 19 Ulddag – få hænder så bløde som en barnenumse

Give
Egnens
Museum

Ulden skal kartes, spindes, tvindes, farves og strikkes eller væves, før det kan blive til tøj. På ulddagen kan du nå at stifte bekendtskab med nogle af processerne. Få karterne i hånden, se rokken køre og prøv at spinde på en håndten. Vær med til at farve uld og garn med plantematerialer. Med efterårets komme begyndte selselarbejdet i landbrugshusholdningerne blandt andet arbejdet med ulden. De mange arbejdsprocesser lige fra ulden sidder på fårene til tøjet er på kroppen strakte sig over hele vinteren og foråret med. Pris: børn gratis / voksne 40 kr. / pensionister og studerende 30 kr.

Mødested mm.: kl. 11-15 Give-Egnens Museum. Donneruplundvej 2. Turleder: Give - Egnens Museum, tlf: 75739375, e-mail: gem@gem.dk.

Ons. 19 Tur til Boring Ødekirketomt

Tur til Boring Ødekirke, der blev nedlagt umiddelbart efter reformationen i 1536. Hør om museets igangværende arkæologiske undersøgelser

af den sløjfede kirkegård og om andre ødekirker på egnen.

Mødested mm.: kl. 14 Boring 23, 8763 Rask Mølle Boring Ødekirketomt. Turleder: Annemette Kjærgård, tlf: 22604183, e-mail: musak@horsens.dk. Arr.: Horsens Museum.

Ons. 19 Familietur på Fredericia Vold

Gå fra bastion til bastion alt imens guiden fortæller om voldanlæggets historie og centrale betydning for Danmarks forsvar. Der vil være rig mulighed for at se nogle af de flotte kanoner og morterer, der står placeret rundt på voldanlægget. Turen afsluttes med et besøg i Det Hvide Vandtårn. Pris: Kr. 50,-/voksne, kr. 25,-/børn.

Mødested mm.: kl. 14-15.30 Landsoldaten i Fredericia. Landsoldatpladsen. Turleder: Fredericia Turistbureau, tlf: 72113511, e-mail: turisme@fredericia.dk. Tilmelding: Fredericia Turistbureau, Vendersgade 30D, 7000 Fredericia. Arr.: Fredericia Turistbureau.

Tor. 20 Fisk og vanddyr i åen - og forstørrelsesværksted

Vi kigger på fiskene i undervandskamera og på småkravlet i forstørrelsesværkstedet. Vi sætter et undervandskamera ned i åen, så vi kan se fiskene komme hen for at se, hvad det nu er for noget. De smådyr tager vi med ind i forstørrelsesværkstedet, hvor de bliver blæst op på skærm eller lærred. Nogle af dem forvandler sig fra små søde væsner til store skrækindjagende monstre. Tilrettelagt for børn i selskab med voksne. Pris: Gratis for børn. Voksne 40 kr. incl. entre til Randbøldal-Museet.

Mødested mm.: kl. 10-16 Randbøldal-Museet Dalekildevej 1A. Turleder: Regnar Larsen og Peer Høgsberg, tlf: 23640265, e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Praktiske opl.: Husk gummistøvler, praktisk tøj, gerne fangstnet og beholdere og evt. madpakke. Arr.: Vejle Museum i Spinderihallerne.

Tor. 20 Dyrene i Dyrehaven

Dådyr og sikaer er i brunst. Dyrehaven i Vejle

Nørreskov er hvert år på denne årstid ramme om det spændende skuespil, som dyrene er aktører i for at videreføre slægten. I oktober og noget af november er dyrene i Dyrehaven i brunst. Hjortene - hannerne - kæmper i denne periode om retten til hunnernes gunst. Indimellem kan disse kampe være ret alvorlige, men oftest kender dyrene hinanden så godt, at de ikke indleder en egentlig kamp, da det indbyrdes styrkeforhold på forhånd er kendt. Når alle hinder - hunner - er bedækket ophører brunsttiden.

Mødested mm.: kl. 13 ved lågen Dyrehaven. Helligkildevej, Vejle Nørreskov. Turleder: Naturvejleder Steen Hedrup og Skovtekniker Jesper Valentin Holm, tlf: 76812052 eller 40217830, e-mail: stehe@vejle.dk.

Tor. 20

Skovtur med naturen som hobbyforretning

På turen gennem museumsskoven samler vi forskellige blade og andre fund fra naturen. På museet presser vi de indsamlede blade, og vi laver "kunstværker" af allerede tørrede blade og blomster. Vi mødes på museet og går en tur gennem museumsskoven, der rummer mange forskelligartede træer og planter. Indsamling af skovens mange farvestrålende blade er en efterårsaktivitet børn har haft fornøjelse af førhen såvel som i dag. Pris: alm. entre: børn gratis / voksne 40 kr. / pensionister og studerende 30 kr.

Mødested mm.: kl.13 - 15.30 Give-Egnens Museum. Donneruplundvej 2.

Turleder: Give-Egnens Museum, tlf: 75739375, e-mail: gem@gem.dk.

Fre. 21

Kartoffeldag i kartoffelferien

I marken tages kartoflerne op, på komfuret koges de, på rasperen laves de til kartoffelmel - og du kan være med til det hele, når Give-Egnens Museum sætter fokus på kartoflen og andre af markens rodfrugter. Kartofflerne var for hedeboenderne en væsentlig kilde til næring, og de forskellige sorter havde hver deres anvendelse. Få jord på fingrene, bliv klogere på hdebondelivet og smag kartofler, roer og rødbeder. Pris: alm. entrée: børn-gratis / voksne 40 kr. / pensionister

og studerende 30 kr.

Mødested mm.: kl. 12-15 Give-Egnens Museum. Donneruplundvej 2. Turleder: Give-Egnens Museum, tlf: 75739375, e-mail: gem@gem.dk.

Lør. 22

Børnefisketur til Lundum Lystfiskersø

Nyd efterårferien med fiskestangen i hånden og få en ørred med hjem, hvis du er heldig nok. Naturvejleder og lystfisker Thorke Østergaard hjælper til med fiskeriet og har grej med til alle, men tag gerne din egen fiskestang med. Pris: 60 kr.

Mødested mm.: kl. 09-13 Lundum Lystfiskersø. Torpvej 64. Turleder: Thorke Østergaard, tlf: 29313740, e-mail: tao@horsens.dk, Tilmelding: 29313740. Praktiske opl.: Max 10 deltagere 5-16 år. Arr.: Naturcenter Skovgård.

Lør. 22

Med hjortebrøl i skoven

Kom og oplev dådyrene, se, røre og smage. Vi tager en tur i dyrehaven ser på et skudt dyr og smager på det. Børnene kan lave smykker af geviret. Vi tager i dyrehaven og snakker om dåvildt, vi brækker og forlægger et stykke vildt, som publikum kan smage. Vi snakker om skov og vildt i både voksen og børnehøjde tilbereder smagsprøver over bål.

Mødested mm.: kl. 10-13 Fuglsang Skov. P-plads, Fuglsangvej 28. Turleder: skovløber Jakob Gade og Bjarne Christensen, tlf: 22789489, e-mail: jakob.gade@fredericia.dk. Tilmelding: jakob.gade@fredericia.dk. Praktiske opl.: tøj til vejret. Arr.: Fredericia Kommune.

Lør. 22

Roelygter

Søn. 23

Når roerne i efteråret var taget op, blev de ikke kun til foder. Ud af roerne kunne man også lave lygter. Denne dag har du mulighed for på Give-Egnens Museum at lave din egen roelygte, som vi kender det fra i dag med græskar. Pris: alm. entré: børn-gratis/voksne-40 kr./pensionister og studerende 30 kr..

Mødested mm.: kl. 14-17 Give-Egnens Museum. Donneruplundvej 2. Turleder: Give-Egnens Museum, tlf: 75739375, e-mail: gem@gem.dk.

OKTOBER

- Ons. 26 Gå på trærs af Jylland på Kyst til Kyststien. En cocktail af motion, fællesskab, natur og kultur**
På den tredje tur af de 7 etaper fra øst- til vestjylland, kommer vi gennem varierende landskaber med en rig og vekslende natur. Se www.kyst-kyststien.dk. Etapen er mellem 15 og 20 km fra Klebæk Høje til Hovborg. Vi besøger bl.a. Vittrup Baum, der hæver sig 101 m over havet, Vorbasse Sønderhede og fra Holme Ås udspring følger vi åen. Vi laver nogle afstikkerer til Villa Baldersbæk, "Københavnplantagerne" og Treherredstenen. Ved målet fælles tilbage-transport i bus. Medbring madpakke og drikkevarer. Med på turen er naturvejleder Peer Høgsberg. Tilmelding: www.dgi.dk/201110028410 el. tlf. 79404400 senest den 15.okt. Pris: 100 kr.
Mødested mm.: kl. 09.30-16.30 Klebæk Høje. Klebækvej 9. Turleder: Børge Lund og Bent Rask Thomsen, tlf: 75553468/ 61772755, e-mail: b.lund@me.com. Praktiske opl.: www.dgi.dk.

NOVEMBER

- Lør. 5 Naturen er klar til vinteren**
 Det er tid for naturen at lukke ned for denne sæson. Forberedelserne til den kommende vinter er i fuld gang. Træer og buske mister bladene, mens dyrene enten klæder sig efter årstiden, eller flytter lunere steder hen. Efter sommerens gode frø- og frugtsætning samt store ungeproduktion kan naturen gøre klar til vinterens hvileperiode. Vinterpelsen er kommet frem for en del dyr, mens andre er draget til varmere egne.
Mødested mm.: kl. 10 Munkebjerg Hotel. Munkebjergvej 125. Turleder: Naturvejleder Steen Hedrup, tlf: 76812052 eller 40217830, e-mail: stehe@vejle.dk. Praktiske opl.: Praktisk tøj og fodtøj.

- Søn. 6 Fubbethsleth – i 1500tallet Sydjyllands største befæstede anlæg**
 En gang formentlig slutningen af 1200tallet slog en mand ved navn Fubbeth sig ned på egnen ved Ødis. Han forestod et byggeri i form af en middelalderborg i Fovslet Skov. I Fovslet Skov ved Ødis ligger der i dag et voldsted, som i fordums dage har båret en mid-

deladerborg. Ved en brand ødelagdes denne borg og der blev senere opført et nyt og meget større anlæg et stykke derfra. Det er det nuværende Fovslet Gods, der er tale om. De bygninger der i dag ligger på stedet er fra 1800tallet.

Mødested mm.: kl. 13.30 Fovsletgårdsvej 3 Fovslet ved Ødis. Turleder: Frede Nielsen, tlf: 75 59 82 69 / 24 63 96 72, e-mail: k-f-n@hotmail.com.

Medbring kaffen. Arr.: Naturgruppen Skovtrolden.

Søn. 6 **Havørrederne har indtaget Dalby Møllebæk**

Siden det nye stryg ved Dalby Mølle ved Kolding blev lavet har havørrederne haft fri adgang til den øverste del af Dalby Møllebæk. På en tur langs bækken fortæller miljøtekniker Sten Frandsen og biolog Peter Ring fra Kolding Kommune om fisk og smådyr. Vi elektrofisker i bækken og måske fanger vi nogle af de store havørreder.

Mødested mm.: kl. 14 Dalby Møllebæk. Idyl. Turleder: Sten Frandsen, tlf: 79797497, e-mail: stfr@kolding.dk. Praktiske opl.: Solidt fodtøj eller gummistøvler.

Tir. 8 **Et samfund i samfundet.**

De Kellerske Anstalter i Brejning

Vi går en tur i institutionsområdet i Brejning og får historierne om de bygninger vi passerer. Hvad blev de brugt til og hvad bruges de til i 2011. Der afsluttes på museet Kellers Minde. Pris: 70 kr.

Mødested mm.: kl. 13. Turens varighed er ca. 3 timer. Brejning Lystbådehavn, 7080 Børkop. Turleder: Bent Rask Thomsen, DGI Sydøstjylland, tlf: 75862744/22644314, e-mail: b.rask@post.tele.dk. Tilmelding: www.dgi.dk/201110028411. Praktiske opl.: Max. antal deltagere 30. Ikke kørestolsegnet. Arr.: DGI Sydøstjylland.

Tir. 8 **Det danske måltid i 15.000 år**

Et foredrag som kommer bag om måltidets kulturhistorie i Danmark - råvarerne, tilberedningen og serveringen gennem tiderne. Vi skal i køkkenet, i haven, på marken og selvfølgelig skal vi have et spændende kig på de ældste danske kokebøger. Foredragsholder, museumsinspektør Bettina Buhl Blæsild, arbejder med forskning og formidling af måltidets kulturhistorie på Dansk Landbrugsmuseum Gl. Estrup. Pris: 60 kr.

Mødested mm.: kl. 19 Give-Egnens Museum. Donneruplundvej 2. Turleder: Give-Egnens Museum, tlf: 75739375, e-mail: gem@gem.dk. Praktiske opl.: Tilmelding til Give-Egnens museum senest mandag den 7. november. Foredraget er arrangeret i samarbejde med Give-Egnens Folkeuniversitet.

Lør. 12 Kulturhistorisk travetur

Vi tager så småt afsked med efteråret på en rask spadseretur gennem den østlige del af Fredericias indre by. Undervejs fortælles om begivenheder, bygninger og personer af lokalhistorisk interesse.

Mødested mm.: kl. 13.30 Kongens Portvagt. Øster Voldgade 1. Turleder: Mus.insp. Søren K. Jakobsen, tlf: 72106980, e-mail: museerne@fredericia.dk. Arr.: Museerne i Fredericia.

Søn. 20 En bro - hvad skal vi tro?

Oplev den storslåede vikingetidsbro i Raving. Hør de nyeste forskningsresultater og de mange teorier broens formål. Vi går en tur i området omkring broen, og går 2000 år tilbage i tiden til tilflugtsborgen, Troldborg Ring. Ikke egnet til barnevogne mv. Pris: 50 kr.

Mødested mm.: kl. 13 Ravingbroen og Raving Station. Ravingvej 25. Turleder: Arkæologisk naturvejleder Katrine Lewinsky Moestrup, tlf: 29216867, e-mail: katile@vejle.dk.

Praktiske opl.: Medbring godt fodtøj. Arr.: Vejle Museum i Spinderihallerne.

Søn. 20 Poseklip i Gødding Skov

Traditionen tro holder Naturstyrelsen poseklip i Gødding Skov. Mød op og køb en pose til pyntegrønt og følg så poserne med pile rundt i skoven. Her kan I klippe pyntegrønt og finde kogler og andre ting til dekorationerne. Pris: 50 kr. pr. pose.

Mødested mm.: kl. 9-15 Naturstyrelsen Trekantsområdet. Førstballevej 2.

Turleder: Gert Hougaard Rasmussen, tlf: 72543602 / 25408585, e-mail: gehra@nst.dk.

Praktiske opl.: Pose til pyntegrønt købes for 50 kr. pr. stk. Medbring grensaks.

Søn. 20 Naturlig Jul

Se velegnede dekormaterialer på en travetur "verden rundt" og oplev i Væksthusene grene og

blade, frugter, mos og kogler brugt til at pynte advents- og julekrukker. På en rask travetur i Geografisk Have, viser havens gartnere eksempler på velegnede, naturlige dekorationsmaterialer. Vi kigger på krukker pyntet til årstiden, samt advents- og juledekorationer komponeret af naturens egne materialer. Mulighed for køb af kaffe/kage, gløgg og æbleskiver

Mødested mm.: kl. 14 – 16 i Geografisk Have, Christian 4 Vej 23, Kolding. Praktiske opl.: Husk regntøj og gummistøvler. Turleder: Astrid E. Jørgensen, tlf. 79791405 asjo@kolding.dk. Arr.: Kolding Kommune.

Søn. 20 **Indsamling af fine materialer fra naturen til fremstilling af juledekorationer**

Naturgruppen Skovtrolden har gennem de seneste 20 år lavet et arrangement hvert år, hvor der indsamles diverse ting i naturen for senere at fremstille juledekorationer i et lokale ved en naturskole. Det foregår i år i Drenderup Skov ved Ødis, hvor man fra Naturskolen Drederuphus går en tur gennem skoven, mens der under indsamlingen af dekorationsmaterialer fortælles om "Naturen nu Lige". Der kan købes varm gløgg fremstillet over åben ild i bålhytte. Man kan lave sine egne dekorationer i et lokale ved skolen. Der vil være grangrene, lys og ler.

Mødested mm.: kl. 13.30 Drenderup Skov. Vamdrupvej 18. Turleder: Frede Nielsen, tlf: 75 59 82 69 / 24 63 96 72, e-mail: k-f-n@hotmail.com. Arr.: Naturgruppen Skovtrolden.

Man. 21 **Fakkeltur ved Påby**

I skæret af fakler og flagermuselygter besøger vi Harte Kirke og oplever stemningen på kirkeloftet og i kirkeskibet. Fra kirken bevæger vi os ad den gamle kirkesti langs marken og gennem skoven ned til shelteren, hvor vi i bålet's skær nyder den medbragte kaffe og høre naturvejlederen fortælle om nattens liv og mystik.

Mødested mm.: kl. 19.30 Harte Kirke. Hartevej 1, Harte. Turleder: Nanna Winblad, tlf: 30352612, e-mail: nara@kolding.dk. Arr.: Kolding Ådal.

Lør. 26 **Adventsskovtur med indsamling af naturmaterialer til dekoration**

Tag familien med på en hyggelig tur i museums-skoven og saml naturmaterialer til juledekorationer.

NOVEMBER

På turen ser vi på de mange muligheder som museumsskoven rummer af materialer, der kan bruges til dekorationer, som det er muligt at lave tilbage på museet. Måske kan vi undervejs også se spor efter skovens mange beboere. Besøg de arbejdende juleværksteder og museet juleudstilling. Pris: alm. entré: børn gratis/voksne-40 kr./pensionister/studerende-30 kr..

Mødested mm.: kl. 14 Give-Egnens Museum. Donneruplundvej 2. Turleder: Give-Egnens Museum, tlf: 75739375, e-mail: gem@gem.dk. Praktiske opl.: medbring eventuelt kurv, grensaks og lys, kan også købes Husk påklædning efter vejret.

Søn. 27 Vandretur i gummistøvler rundt om Skærsø ved Egtved

En sen efterårsvandring rundt om den lille sære fladvandede sø Skærsø med naturvejleder. Stierne kan være oversvømmede, så derfor gummistøvler og godt udetøj.

Mødested mm.: kl. 14-16 P-pladsen Skærsø. Skærsøvej, Veerst. Turleder: naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 23640265, e-mail: ph@vingsted.dk. Arr.: Natur & Kultur Vejle v/ Peer Høgsberg.

DECEMBER

Søn. 11 Mørkedalen og Højen Å ved vintertide

Højen Å fosser afsted med iltrigt, livgivende vand til planter og dyr. Mange arter af insektlarver lever i stort antal på bunden mellem sten og rødder. Mørkedalen er en relativt snæver smeltevandsdal, dannet kort tid efter sidste istid. Højen Å har et stor fald fra Højen By til den løber ud i Vejle Å. Dette fald er medvirkende til, at vandet løber hurtigt, og iltes under hele forløbet. Det rene, iltede vand bevirker, at de mange smådyr, som lever mellem og på stenene altid har det optimalt i det kolde vand. Dyrene langs åen, har det derfor også godt.

Mødested mm.: kl. 10 Højen Å, p-plads på Mørkedalsvej ved det nedlagte dambrug tæt på Ribe Landevej. Turleder: Naturvejleder Steen Hedrup, tlf: 76812052/40217830, e-mail: stehe@vejle.dk. Praktiske opl.: Ikke egnet for kørestole og barnevogne.

DECEMBER

Søn. 11 Jul på Landbomuseet

Naturstyrelsen, Kolding Landbomuseum og Kolding Ådal holder julemarked i de hyggelige rammer på Landbomuseet. I skoven kan man selv udvælge og fælde årets juletræ. På Landbomuseet kan man købe de sidste gaver i boderne, se museet og nyde varm gløgg og æbleskiver. Naturvejlederen tilbyder forskellige aktiviteter ude og inde.

Mødested mm.: kl. 10-16 Landbomuseet Kolding, Brødsgårdsvej 52, Harte. Turleder: Claus Simonsen, tlf: 20983590, e-mail: csi@nst.dk. Praktiske opl.: medbring gerne egen sav. Arr.: Naturstyrelsen, Kolding Ådal og Landbomuseet Kolding.

Søn. 11 Adventsvandretur fra Bindeballe Købmandsgård

En traditionsrig decembervandring med julestemning i det gamle købmandsmuseum og købmandshandel fra 1897 og en frisk vandretur i det naturskønne landskab længst mod vest i Vejle Ådal med naturvejleder og historier. Efter turen kan der købes gløgg og æbleskiver i købmandens bagbutik. Bindeballe Købmandsgaard er medaarangør.

Mødested mm.: kl. 13-15 Bindeballe Købmandsgård, Bindeballevej 100. Turleder: naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 23640265, e-mail: ph@vingsted.dk. Arr.: Natur & Kultur Vejle

Søn. 18 Julemarked på Tønballe Naturcenter

Kom til julemarked i de historiske rammer på Tønballe naturcenter. Der vil være forskellige juleværksteder, mulighed for at samle ting til juledekorationer, varm gløgg og meget mere.

Mødested mm.: kl. 10 Tønballegård Naturcenter, Tønballevej 1, Snaptun. Turleder: Naturcenterleder, Lars Bo Nielsen, tlf: 25408589, e-mail: labni@nst.dk. Praktiske opl.: Husk varmt tøj.

JANUAR

Søn. 1 Nytårs vandretur rundt om Donsøerne

Start det nye år med en vandretur omkring Donsøerne. Turen vil gå fra Vester Nebel Kirke til Nørresø og videre øst om Søndersø til naturstien Kolding / Ferup. Herfra går turen tilbage på søens vestsider - en tur på ca. 8 km. Ved Soldaterbroen mellem Nørresø

og Søndersø kan man vælge at afkorte turen til kun at omfatte Nørresøen. Praktiske oplysninger: Fornuftigt tøj efter vejret og godt fodtøj. Arrangør: DGI Sydøstjylland - Tur - og friluftliv.

Mødested mm.: kl. 13 Vester Nebel Kirke. Koldingvej 45C, Vester Nebel. Turleder: Børge Lund og Bent Rask Thomsen, tlf: Børge Lund 7555 3468 Bent R. Thomsen 7586 2744, e-mail: b.lund@me.com.

Lør. 7

Nytårsvandretur rundt på Randbøl Hede

Vi går en karsk barsk hedetur tværs over den store Randbøl Hede mod syd ad Vorbasse Studevej (Valdemar Sejrs rute), mod øst langs den sydlige del af heden til Fitting Jagdfliegerplatz, og via Kirstinelyst, klittoppen Stoltenbjerg tilbage til startstedet. Turen er ikke egnet for kørestol- og klapvogne.

Mødested mm.: kl. 13-17 Randbøl Hede. P-plads, Bøgvadvej 121. Turleder: Naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 23640265, e-mail: ph@vingsted.dk. Praktiske opl.: Medbring godt vandretøj og bærbar kaffe. Arr.: Natur & Kultur Vejle.

Søn. 15

GPS-løb i Harte Skov

Efter en fælles introduktion til GPS'en sendes i på egen hånd ud efter opgave-poster i skoven. Posterne skal selvfølgelig findes med hjælp fra GPS'en. Løbet er ikke baseret på geocaching, men interesserede kan også få en introduktion hertil. Efter løbet spiser vi vores madpakker i naturstuen og snakker lidt om de poster vi fandt i skoven.

Mødested mm.: kl. 10 Landbomuseet Kolding. Brødsgårdsvej 52, Harte. Turleder: Nanna Winblad, tlf: 30352612, e-mail: nara@kolding.dk. Arr.: Kolding Ådal.

Søn. 22

Dyrespor i vinterlandskabet

I vinterlandskabet forsvinder spor fra dyrene meget langsomt, derfor er dette tidspunkt ofte ideelt til at se, hvilke dyr der findes. Dyrespor kan være fodspor, efterladenskaber efter et måltid eller lort og i visse tilfælde afsløre forskellige hændelser, som er foregået på et tidspunkt, hvor ingen personer har været tilstede. Sporene kan - især i sne - stå meget tydelige og afsløre, hvilke dyr, der findes i området. Vi håber at kunne afsløre en del dyrs tilstedeværelse - sikkert uden at se dem.

Mødested mm.: kl. 13 Haraldskær Avlsgård. Skibe-

JANUAR

tvej 139, Skibet. Turleder: Naturvejleder Steen Hedrup, tlf: 76812052 eller 40217830, e-mail: stehe@vejle.dk. Praktiske opl.: Ikke egnet til kørestole og barnevogne. Arr.: Økolariet.

FEBRUAR

Lør. 4 **Vintervandretur om Vestbirk Sø**

Nyd vinterstilheden og de bladløse træer på en rask travetur ad Bryrupbanestien og forbi Vestbirk Vandkraftværk. Undervejs fortæller naturvejleder Thorke Østergaard om naturen netop nu.

Mødested mm.: kl. 14 P-pladsen ved kanalen til Vestbirk Vandkraftværk. Søvejen. Turleder: Thorke Østergaard, tlf: 29313740, e-mail: tao@horsens.dk. Tilmelding: 29313740, Praktiske opl.: Husk godt fodtøj, tøj efter vejret samt en forfriskning. Arr.: Naturcenter Skovgård.

4/2 - 5/2 **Vinterdage på Landbomuseet**

Naturvejlederen holder åbent i naturstuen og der er mulighed for flere aktiviteter. Bl.a. skal vi fejre kyndelmisse som i gamle dage og spå om det kommende års vejr. Af aktiviteter er der frit valg mellem bl.a. Lån en GPS og tag på løb i skoven eller kværn mel til pandekagen og bag den over bålet.

Mødested mm.: kl. 10 Landbomuseet Kolding. Brødsgårdsvej 52, Harte. Turleder: Nanna Winblad, tlf: 30352612, e-mail: nara@kolding.dk. Arr.: Kolding Ådal.

Lør. 11 **Vinterdyr og småkravl i skoven – og forstørrelsesværksted**

Vi går ud i skoven og finder livstegn, som vi tager med tilbage og studerer i stor forstørrelse. Det meste af livet i skoven ligger i vinterdvale og venter på varme, lys og forår. Fra kl. 10 - ca. 12, går vi ud og finder livstegn i æg og pupper, frø, kim og knopper, som vi tager med tilbage. Efter frokost kigger vi på vores fund i forskellige forstørrelsesapparater, som blæser småkravlet op i fantastiske størrelser på skærm eller lærred. Tilrettelagt for børn i selskab med voksne. Pris: Børn gratis. Voksne 40 kr. inkl. entre til Randbøldal-Museet.

Mødested mm.: kl. 10-ca. 16 Randbøldal-Museet. Dalekildevej 1 A. Turleder: Regnar Larsen og Peer Høgsberg., tlf: 23640265, e-mail: ph@vingstedcentret.dk.

Praktiske opl.: Husk gummistøvler, varmt tøj, kurv og evt. madpakke. Arr.: Vejle Museum i Spinderihallerne.

Søn. 12 Se Vejle Å fra en ny vinkel

– undervandskamera og forstørrelsesværksted

Vejle
Museum

Vi fanger også småkravl i vandet, og bagefter kigger vi på det i forstørrelse. Vi sætter et kamera ned i Vejle Å og håber på chancen for at se en fisk i nærbillede. Mellem kl. 10 og ca. 12 går vi ud og fanger småkravl i vandet. Bagefter kigger vi på vores fund i forstørrelsesværkstedet, hvor de små ting antager store former og fantastiske former. Pris: Børn gratis. Voksne 40 kr. inkl. entre til Randbøldal-Museet.

Mødested mm.: kl. 10-16 Randbøldal-Museet, Dalekildevej 1A. Turleder: Regnar Larsen og Peer Høgsberg, tlf: 23640265, e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Praktiske opl.: Husk gummistøvler, varmt tøj, fangstnet og evt. madpakke. Arr.: Vejle Museum i Spinderihallerne.

Tir. 14 Kom og lav din egen fugle-foder-kogle

Om vinteren har fuglene brug for ekstra meget føde for at kunne holde varmen og klare sig igennem kulden, indtil forårsolen igen dukker frem. Da nogle fugle kan have svært ved at skaffe den nødvendige mængde føde, er de afhængige af lidt hjælp fra menneskene i den kolde tid. Pris: børn gratis/voksne 40 kr./pensionister og studerende 30 kr..

Mødested mm.: kl. 15.30-17 Give-Egnens Museum. Donneruplundvej 2. Turleder: Give - Egnens Museum, tlf: 75739375, e-mail: gem@gem.dk.

Tir. 14 Hvordan overlever fuglene om vinteren

Hvordan bor og lever fuglene i Danmark om vinteren, og hvad er det for fugle, som hellere vil være i Danmark frem for at flyve til varmere himmelstrøg. Det kan du blive klogere på, når Jørgen Pagh fortæller om Danmarks overvintrende fugle og især de, der kan ses på Give-egnen. Pris: børn gratis/voksne 40 kr. / pensionister og studerende 30 kr.

Mødested mm.: kl.13 Give-Egnens Museum. Donneruplundvej 2.

Turleder: Give - Egnens Museum, tlf: 75739375, e-mail: gem@gem.dk.

Ons. 15 Kom og lav din egen fugle-foder-kogle

Om vinteren har fuglene brug for ekstra meget føde for at kunne holde varmen og klare sig igennem kulden, indtil forårsolen igen dukker frem. Da nogle fugle kan have svært ved at skaffe den nødvendige mængde føde, er de afhængige af lidt hjælp fra menneskene i den kolde tid. Pris: børn gratis voksne 40 kr. / pensionister og studerende 30 kr.

Mødested mm.: kl. 13-15.30 Give-Egnens Museum. Donneruplundvej 2. Turleder: Give - Egnens Museum, tlf: 75739375, e-mail: gem@gem.dk.

Ons. 15 Familietur på Fredericia Vold

Gå fra bastion til bastion alt imens guiden fortæller om voldanlæggets historie og centrale betydning for Danmarks forsvar. Der vil være rig mulighed for at se nogle af de flotte kanoner og morterer, der står placeret rundt på voldanlægget. Turen afsluttes med et besøg i Det Hvide Vandtårn. Pris: Kr. 50,-/voksne, kr. 25,-/børn.

Mødested mm.: kl. 14-15.30 Landsoldaten i Fredericia. Landsoldatpladsen. Turleder: Fredericia Turistbureau, tlf: 72113511, e-mail: turisme@fredericia.dk. Tilmelding: Fredericia Turistbureau, Vendersgade 30D, 7000 Fredericia. Arr.: Fredericia Turistbureau.

Ons. 15 Hør og se hvordan dyrene og nisserne overlever vinteren i museumsskoven ved

Vi starter på museet hvor der fortælles lidt om, hvor dyrene og nisserne er om vinteren, og hvordan de finder mad i denne kolde og mørke tid. Derefter går vi en tur igennem museumsskoven og leder efter spor fra dyr og nisser som f.eks. fodspor, huler, føderester, ekskrementer, eventuelt tabte nissehuer. Vi slutter ved bålhytten og det tændte bål og får noget at varme os på. Pris: børn gratis / voksne 40 kr. / pensionister og studerende 30 kr.

Mødested mm.: kl.13.30-15 Give-Egnens Museum. Donneruplundvej 2. Turleder: Give - Egnens Museum, tlf: 75739375, e-mail: gem@gem.dk. Praktiske opl.: Husk påklædning efter vejret.

Tor. 16 Kom og lav din egen fugle-foder-kogle

Om vinteren har fuglene brug for ekstra meget føde for at kunne holde varmen og klare sig igennem kulden, indtil forårssolen igen dukker frem. Da nogle fugle kan have svært ved at skaffe den nødvendige mængde føde, er de afhængige af lidt hjælp fra menneskerne i den kolde tid. Pris: børn-gratis/voksne 40 kr. / pensionister og studerende 30 kr.

Mødested mm.: kl. 13-15.30 Give-Egnens Museum. Donneruplundvej 2. Turleder: Give - Egnens Museum, tlf: 75739375, e-mail: gem@gem.dk.

Søn. 19 Vinterfugle ved havnen

En del af de vandfugle, som har levet et ubekymret liv sommeren igennem, er blevet hjemløse. Deres vandhuller er frosset til, og mange er derfor samlet i de isfri områder ved kysten. Fjorden og havnen er et oplagt sted at tilbringe vinteren for mange vandfugle, da det varer noget længere før havvandet fryser til, og der findes nok at leve af. Der kommer mange andefugle både nord- og østfra for at leve af fjordens dyre- og planteliv. En gang i mellem kan man være heldig at se nogle alkefugle, såsom søpapegøje, alk og søkonge. Isfugl og fiskehejre er i denne periode også ret almindelige ved fjorden.

Mødested mm.: kl. 13 Fiskehuset Havnen, Nordkajen 1. Turleder: Naturvejleder Steen Hedrup, tlf: 76812052 eller 40217830, e-mail: stehe@vejle.dk.

Søn. 11 Vi fanger smådyr i vandløbet

Kom og vær med til at fange smådyrene, der lever i vandløbet. Udstyret med net fisker vi efter smådyrene. Naturvejlederen hjælper med at sætte navn på de sære dyr og fortæller lidt om dyrenes liv i vandet og hvordan de senere i livet flytter ovenfor vandet.

Mødested mm.: se www.koldingaadal.dk. Turlleder: Nanna Winbladh, tlf: 30352612, e-mail: nara@kolding.dk.

Lør. 17 Det spæde forår i Nørreskoven

De første forårsbebudere viser sig normalt på dette tidspunkt. Blomster, insekter, padder og fugle er alle på vej! Det er tid til den mest hektiske periode på året. Blomsterne titter frem mellem bladene, insekterne kommer frem af deres vinterskjul, padderne er klar til vandringen mod ynglevandhullerne og fuglene er på vej sydfra mod ynglepladserne. Foråret er ikke til at holde tilbage, i hvert fald ikke ret lang tid. Solen er på vej højere op på himlen, det bliver varmere og selv de dyr, der gemmer sig kan føle det.

Mødested mm.: kl. 10 ved lågen Dyrehaven. Helligkildevej, Vejle Nørreskov. Turlleder: Steen Hedrup, tlf: 76812052 eller 40217830, e-mail: stehe@vejle.dk.

Søn. 18 Forårstur med gamle lege

Foråret er på vej og dermed også trangen til at komme ud i naturen, hvor der er plads til de store armbevægelser og til leg. Start foråret med at tage hele familien med på skovtur. Vi går en tur og ser på de sidste vinterspor, og hvordan skoven begynder at gøre sig klar til en ny sæson efter vinteren. Vi leger gamle lege undervejs slutter af ved skovlegepladsen. Medbring kaffen og nyd den ved mergelgrav/skovlegeplads. Pris: børn gratis/voksne-40 kr./pensionister og studerende 30 kr..

Mødested mm.: kl. 14-16 Give-Egnens Museum. Donneruplundvej 2. Turlleder: Give - Egnens Museum, tlf: 75739375, e-mail: gem@gem.dk. Praktiske opl.: Påklædning efter vejret.

Man. 19 Intro til Geocaching

Tag med på skattejagt med GPS. GPS skattejagten er en god gammeldags skattejagt, men i stedet for kort og kompas, bruger du GPS'en til at finde vej. Skatte- ne er gemt hvor du mindst venter det. Naturvejleder Nanna Winbladh introducere aktiviteten geocaching

MARTS

og efter en kort introduktion sendes i ud på skattejagt på egen hånd.

Mødested mm.: kl. 19,
mødested se www.koldingaadal.dk. Arr.: Kolding Ådal.

Søn. 25 Dambrug og vandløb - kultur og natur

Kom og oplev Danmarks ældste dambrug, der er smukt beliggende ved Vester Nebel Å. Se et dambrug i drift, og oplev, hvordan dambruget er indrettet for at tage mest muligt hensyn til vandløbet. Turledere vil være Ole Bjørn, ejer af Hvilested Dambrug og Hans-Martin Olsen, Kolding Kommune.

Mødested mm.: kl. 13-16 Hvilested Lystfiskersø, Esbjergvej 338, vest for Kolding. Turleder: Hans-Martin Olsen, Kolding Kommune, tlf: 29336249, e-mail: haol@kolding.dk. Praktiske opl.: husk gummistøvler. Arr.: Kolding Kommune, By-og Udviklingsforvaltningen.

APRIL

Tir. 3 Familietur på Fredericia Vold

Gå fra bastion til bastion alt imens guiden fortæller om voldanlæggets historie og centrale betydning for Danmarks forsvar. Der vil være rig mulighed for at se nogle af de flotte kanoner og morterer, der står placeret rundt på voldanlægget. Turen afsluttes med et besøg i Det Hvide Vandtårn). Pris: Kr. 50,-/voksne, kr. 25,-/børn.

Mødested mm.: kl. 14-15.30 Landsoldaten i Fredericia. Landsoldatpladsen. Turleder: Fredericia Turistbureau, tlf: 72113511, e-mail: turisme@fredericia.dk. Tilmelding: Fredericia Turistbureau, Vendersgade 30D, 7000 Fredericia. Arr.: Fredericia Turistbureau.

Ons. 11 Til Tudse-globryllup i Vingsted Sø

Tag med til skrubbudsenes bryllupsfest på en globryllup-billet. Tag børnene med og oplev sammen en forårsaften, hvor man hører og ser tudsernes parringspil og måske ser deres æglægning i vandplanterne. Vingsted Sø er en gammel våbenoffersø fra jernalderen og turen tilbage går gennem det stemningsfulde Vingsted Jernaldermiljø med den flotte stormands-

gård fra Stepping Mølle. Arr: Naturstyrelsen, Vingsted Historiske Værksted og Natur og Kultur Vejle.

Mødested mm.: kl. 19-21 Jernaldermiljøet. Skyttevej 12, Vingsted. Turlleder: Naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 23640265, e-mail: ph@vingsted.dk. Praktiske opl.: Egned udetøj og fodtøj. Gummistøvler er ikke nødvendige.

Lør. 14 **Frøerne har lagt æg, har tudserne?**

Padderne trodser vejr og biltrafik for at indfinde sig på ynglepladserne. De kan have vandret flere kilometer for at komme tilbage til netop det vandhul, hvor de selv var haletudser for år tilbage. Når foråret kalder - altså når solen kommer højere op på himlen, dagene bliver længere og temperaturen stiger - er det tid til, at padderne vandrer mod ynglepladserne. Midt i april er mange færdige med æglægningen, mens nogle få stadig kan ses mellem hobe af æg. Vi finder nogle af de foretrukne ynglesteder, som stort set er de samme fra år til år.

Mødested mm.: kl. 13 Skoleskoven i Vejle. Sønderdalen. Turlleder: Naturvejleder Steen Hedrup, tlf: 76812052 eller 40217830, e-mail: stehe@vejle.dk. Praktiske opl.: Ikke egned for kørestole og barnevogne.

Tor. 19 **Bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo**

Kom, hør og se hvordan du kan bekæmpe den invasive plante Kæmpe Bjørneklo på dine egne arealer. Da borgerne i Kolding Kommune fra 2012 er forpligtiget til selv at bekæmpe den invasive plante Kæmpe Bjørneklo på deres egne arealer, vil vi ved dette arrangement fortælle om planten, dens biologi og hvordan den lettest kan bekæmpes. Der serveres en sandwich og øl/vand.

Mødested mm.: kl. 17-19 Kolding Åpark for enden af vejen. Turlleder: Kolding Kommune, Natur og vand, tlf: 79797446, e-mail: logk@kolding.dk.

Lør. 21 **Find foråret i Ådalen**

Oplev foråret i ådalen blandt fuglesang og lysegrønne planter. Ad nye og gamle stier tager vi på jagt efter haletudser, forårsblomster og andre forårstegn omkring Harte Skov og Vester Nebel Å. Turen krydres med gode historier om naturen, men ellers lader vi foråret tale for sig selv mens vi nyder området og de mange oplevelser.

Mødested mm.: se www.koldingaadal.dk.
Arr. Kolding Ådal.

Søn. 22

Vejle^x
Museum

Forår, vand og løvspring i Randbøldal

Vi går på jagt efter det spirende liv i forårsskoven. Med lidt held kan vi bl.a. møde nyudsprungne bøgetræer. Planterne bliver ikke ret meget grønnere og dyrene ikke meget kønnere end på denne årstid. Vi går gennem skoven og opsøger bl.a. nogle af de kilder, der springer ud af skrænterne i Randbøldal og løber ned til Vejle Å for at se på det særlige liv, der udfolder sig hvor der er rigeligt med vand. Turen slutter med varm bålkakao på Museet. Pris: Børn gratis. voksne 40 kr. inkl. entre til Randbøldal-Museet.

Mødested mm.: kl. 13-16 Randbøldal-Museet Dalekildevej 1A. Turleder: Peer Høgsberg., tlf: 23640265, e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Praktiske opl.: fornuftig beklædning og fodtøj. Arr.: Vejle Museum i Spinderihallerne.

Tir. 24

Løvspringstur i Åbjergskoven

Oplev skovbundens blomstermylder, før løvspringet lukker trætoppene og slukker for lyset. Undervejs fortæller naturvejleder Thorke Østergaard om naturen netop nu.

Mødested mm.: P-pladsen ved starten af Åbjergskovvej kl. 18 Åbjergskoven. Byholm Sø. Turleder: Thorke Østergaard, tlf: 29313740, e-mail: tao@horsens.dk. Tilmelding: 29313740, Praktiske opl.: Husk godt fodtøj, tøj efter vejret samt en forfriskning. Arr.: Naturcenter Skovgård.

Man. 30

Give
Egnens
Museum

Valborgaften

Den 30. april er det valborgaften, en aften der ifølge gammel tradition er aftenen, hvor de mørke kræfter er særligt aktive, og hvor man derfor skal være særligt på vagt. På Give-Egnens Museum følges nogle af de gamle skikke for denne aften med fakler, bål, larm og leg - alt sammen i et forsøg på at holde de onde kræfter væk. Der vil blive serveret en lille bid brød undervejs. Pris: Børn 15 kr. / voksne 40 kr. / pensionister og studerende 30 kr.

Mødested mm.: kl. 18-20.30 Give-Egnens Museum. Donneruplundvej 2. Turleder: Give - Egnens Museum, tlf 75739375, e-mail: gem@gem.dk. Praktiske opl.: Påklædning efter vejret. Tilmelding senest d. 26. april 2012 på tlf: 75739573

eller på mail: mvh@gem.dk.

Man. 30 Kryddersnapsetur

Lav din egen kryddersnaps med urter, du selv har samlet. Turen starter med en smagsprøve så vi ved, hvad det endelige resultat skal være. Vi går en tur ved Kolding Å og finder ingredienserne til forårets første kryddersnaps. Undervejs fortæller naturvejlederen spændende historier om planternes brug og kommer med gode råd til, hvad der giver den bedste snaps.

Mødested mm.: se www.koldingaadal.dk. Arr.: Kolding Ådal.

NOTATER

NOTATER

Naturture efterår/vinter 2011/2012

Denne folder indeholder 78 turtilbud rundt i det øst- og midtjyske landskab fra 1. oktober til 30. april.

Turene er et bredt udbud af natur- og kulturoplevelser. Vi går, cykler og kører – i godt selskab og med en kyndig vejleder ved hånden.

Ideen med naturturene er at komme ud i "det grønne". Ud for at bruge vores sanser, få frisk luft og motion, lære mere om vores landsdel, og om naturen som en helhed af landskaber, planter, dyr, historie, kultur og erhverv – som vi mennesker indgår i, er afhængig af – og påvirker.

Du behøver ikke at have forstand på natur og landskab på forhånd, men blot lyst til at gå på opdagelse.

Se også naturturene på www.naturoplevelser.nu. Her er turene også angivet på kort.

Naturoplevelsesprogrammet er udarbejdet i fællesskab mellem Horsens, Hedensted, Vejle, Fredericia og Kolding Kommuner samt Naturstyrelsens lokalenheder, Søhøjlandet, Midtjylland og Trekantsområdet.

HEDENSTED
KOMMUNE

FREDERICIA
KOMMUNE

HØRSENS KOMMUNE

Kolding
Kommune

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

vejle
KOMMUNE